

Levende tro
— frimodig bekjennelse

En innføring i vårt lutherske trosgrunnlag
i seks deler

James Arne Nestingen

Oversatt til norsk av
Jarle Blindheim og Marta Maria Dirdal

© 2014 DELK-forlaget
© 1979 Augsburg Publishing House, Minneapolis
Originaltittel: *Roots of Our Faith,*
A six-Session Course in Lutheran Teaching

Sats, omslag og grafisk utforming: Helge Kjøberg

Trykk: Pica Trykk

Noteapparat er opprettet av oversetterne

ISBN 978-82-92202-18-0

www.delk.no

Oversetternes forord

I år 2017 markeres at det er 500 år siden reformasjonen startet. Dette er en gylden anledning til på ny å rette blikket mot vår lutherske arv. Martin Luther sier i det viktigste av våre bekjennelsesskrifter, sin Lille katekisme, at den er “et kort utdrag og en avskrift av hele Den Hellige Skrift.”¹ Nettopp dette er kristen bekjennelse – at vi sier det samme som Gud sier i sitt Ord, i Skriften. Og da Skriftens sentrum er – med Pauli ord: “Jesus Kristus, og ham korsfestet”, må dette nødvendigvis også være sentrum i vår bekjennelse.

I denne korte boken viser forfatter James Arne Nestingen oss på en enkel og oppbyggelig måte hvordan troen, som er skapt av Gud gjennom Ord og sakrament, frimodig bekjenner seg til det Ord den tror på. Videre lærer vi hvordan våre åndelige fedre kommer oss til hjelp, både ved at de leder oss til troen, og ved at de hjelper oss til å avlegge troens bekjennelse – nettopp gjennom kirkens bekjennelsesskrifter.

Boka er strukturert etter Luthers Lille katekisme gjennom seks kapitler, og som i den amerikanske utgaven finnes bakerst et knippe spørsmål til samtale for hvert kapittel. Disse er i den norske utgaven utarbeidet av prest Jan Bygstad.

Vi takker Lunde Forlag som har gitt tillatelse til at vi kan gjengi bekjennelsesskriftene etter teksten i Konkordieboken. Vi takker for at Augsburg Fortress har gitt oss tillatelse til å oversette boka og er svært glade for at den lille boken nå kommer i norsk utgave. God lesning!

Bergen, mai 2014

INNHOLD:

- 1.**
Hva er bekjennesskriftene? *Side 10*

 - 2.**
De ti bud *Side 22*

 - 3.**
Trosbekjennelsen *Side 36*

 - 4.**
Fadervår *Side 50*

 - 5.**
Dåpen *Side 60*

 - 6.**
Syndsbekjennelse og nattverd *Side 70*
- Samtalespørsmål til kapitlene *Side 83*
- Register *Side 92*

2.

De ti bud

Les:

- Forklaringen til budene i Lille og Store katekisme
- Artikkel 2, 18 og 19 i Den augsburgske bekjennelse

Budene

«Du skal...», «Du skal ikke...» Dersom budene hadde fingre, er det ikke særlig tvil om hvor de ville peke: De ville peke på hver og én av oss.

Ett bud i denne rekken av skal og skal ikke er ulikt alle de andre. Det stikker seg ut som en rose blant torner: «Jeg er Herren din Gud... (...) Du skal ikke ha andre guder foruten meg.»

Pronomenene, de små ordene som identifiserer personer, er det som gjør det første budet så rosenrødt. Mens de andre begynner med pronomenet «Du», begynner dette med «Jeg», og den som taler er Gud. Og ikke nok med det; før «du» i den

andre setningen er sagt, står det et «din». «Din» er et positivt ord som indikerer at noe tilhører deg.

Ser du viktigheten av ordene «Jeg er Herren *din* Gud... (...) Du skal ikke ha andre guder foruten meg»? De er det betingelsesløse løftet i evangeliet. Gud lover å være vår Gud – helt fritt, uten at det står noe der med liten skrift.

Dette er løftet i det første bud – at Gud vil være vår Gud. Som vår Gud vil han gi oss alt det han har å gi, inkludert nytt liv, tilgivelse og oppstandelse fra graven. Som Luther sier i Store katekisme, er det som om Gud sier: «Mangler du noe godt, så skal du vente det fra meg og søke det hos meg, og lider du under noen ulykke og nød, da kom krypende og hold deg til meg. JEG, jeg vil gi deg det du trenger og hjelpe deg i all nød. La bare ikke hjertet ditt henge ved noen annen eller hvile hos noen annen.»⁴

Det er det å henge ved som er problemet. For det er noe i hver av oss som ikke vil tro dette løftet. Ja, faktisk kan vi ikke tro det. Så i stedet for å ta Gud på ordet – og frykte, elske, og stole på ham over alle ting – stoler vi på oss selv, på andre mennesker eller andre ting. Vi håper at vi på en eller annen måte kan ta vare på oss selv.

Knytte betingelser til

Fordi vi ikke kan tro dette løftet, prøver vi hele tiden å knytte betingelser til det. Vi tolker det første budet slik: «Jeg vil være Herren din Gud *hvis* du gir ditt liv til meg», eller «Jeg vil være din Gud *hvis* du lar meg være det».

Hva skjer da? Snart rettes alt mot betingelsen vi har lagt til. Av dette følger enten hovmod eller fortvilelse. Noen mennesker er sikre på at de har oppfylt betingelsen de har knyttet til

løftet – de har bestemt seg, gitt sitt liv, eller tillatt Gud å ta over. Andre mennesker deler Luthers erfaring. Samme hvor hardt de prøver, samme hvor mange ganger de bestemmer seg, samme hvor mye de tillater, så føler de seg aldri tilfreds. De fortviler, og konkluderer med at de vil aldri komme forbi det *hvis* som har blitt hengt på løftet. Men i begge tilfellene, enten det er i hovmod eller i fortvilelse, så tar vi ikke Gud på ordet. I vår stolthet frykter, elsker og setter vi vår lit til oss selv, sikre på at vi kan få del i løftet ved å oppfylle betingelsene som vi selv har satt. I fortvilelsen verken frykter, elsker eller setter vi vår lit til noen. Vi er sikre på at betingelsene ikke kan oppfylles.

Men et menneske må ha noe å sette sin lit til når det gjelder sine livsbehov. For å bruke ett av Luthers eksempler, så begynner et menneske å sette sin lit til penger. En slik person tenker at «dette snakket om Gud er veldig fint, men Gud betaler ikke regningene mine. Det trengs hard valuta for å klare seg i denne verden, og hvis jeg ikke greier det, vil ingen andre gi det til meg.» Dersom det blir spørsmål om hvor mye ens liv er verdt, svarer en slik person: «Se på hva jeg har gjort; jeg startet med nesten ingen ting og selv om jeg ikke er rik, kan jeg ta vare på meg selv og mine.» Dersom sykdom truer eller barna havner i trøbbel, er løsningen å strekke seg etter lommeboken. En slik person frykter, elsker og setter sin lit til penger, og setter sin lit til at de skal gi livet mening og løse alle problemer.

Et annet eksempel kan være en person som gjør en avgud av et hus eller en hage. «Det er kanskje ikke det beste i verden, men jeg klarer meg bedre enn de fleste.» Livet dreier seg om denne eiendommen. Den gjør livet verdt å leve. Dersom barna forstyrrer idyllen, får det konsekvenser for dem. Denne perso-

nen frykter, elsker og setter sin lit til en bestemt eiendom.

Et annet eksempel kan være et barn som er avhengig av fjernsyn. Hver dag er organisert rundt hva som er på TV. Når det spørres etter hjemmeleksene, svarer barnet: «Etter neste program.» Når barnet blir spurt om å lære katekismen utenat, sier det: «Jeg klarer det ikke – vi trenger aldri gjøre det på skolen,» og ramser deretter opp ukens TV-program fra begynnelse til slutt. Og blir det fortalt at familien skal ut i besøk om kvelden, lurer barnet på om det er en TV der de skal. Alt fokuseres på TV – barnet setter sin lit til at det gjør dagen interessant eller morsom.

Det kan gis tusenvis av eksempler. Overlatt til oss selv er vi uhelbredelige avgudsdyrkere. Vi tilber ikke statuer eller solen og månen. Men vi har våre guder, og vi tilber dem trofast – ting som hus, stereoanlegg og biler; mennesker som foreldre, menn, koner, barn og venner; livsstiler som den amerikanske livsstilen, og økonomisk trygghet og popularitet. I tillegg finnes politiske partier, sosiale bevegelser, båter, hytter, prester, kirker, og alle mulige slags ting.

Problemet ligger ikke i menneskene eller tingene eller de livsstilene vi tilber. De kan alle være gode. Penger, for eksempel, er en gave Gud gir oss slik at vi både kan skaffe oss de ting vi trenger og hjelpe andre. Hus gir ly, biler muliggjør transport, og venner er en spesiell Guds gave. Faktisk virker Gud gjennom alle disse tingene og menneskene for å sørge for at vi har det vi trenger for å leve og tjene ham og vår neste.

Problemet ligger hos oss. Vi «...byttet bort Guds sannhet mot løgner og æret og dyrket skapningen framfor Skaperen...», som Paulus sier i Romerne 1. I stedet for å frykte, elske og sette

vår lit til giveren av alle gaver, frykter, elsker og setter vi vår lit til gavene.

Da begynner problemene. For når vil tilber andre mennesker og andre ting, kommer vi i konflikt med dem. En som frykter, elsker og setter sin lit til penger, bekymrer seg over at noen kan ta dem fra ham. En person som frykter, elsker og setter sin lit til et hus eller en hobby, er alltid urolig for at en annens er bedre. Og da blir Guds jord, som vi skulle ta vare på, til et skattkammer fullt av ting vi prøver å få tak i – i stedet for at vi tar vare på den.

For å gjøre situasjonen komplett, finnes det ingen utvei som vi kan ta på egenhånd. Vi velger ikke å bli avgudsdyrkere – vi er avgudsdyrkere, som flytter fra én gud til en annen. Og vi kan ikke velge bort å være avgudsdyrkere. For hvis vi prøver å forandre oss selv, frykter, elsker og setter vi vår lit til våre egne evner – og forutsetter at vi kan ta vare på oss selv adskilt fra Gud. Vi er fanget i avgudsdyrkelse.

Dette er det Skriften og de lutherske bekjennelsesskriftene kaller synd. Det finnes *synder* – onde ting som vi gjør, slik som sladder eller ikke å si fra når vi får for mye tilbake i kassen. Men bak disse syndene er *synden*: en kraft som griper og holder oss, og gjør det umulig for oss på egenhånd å være noe annet enn avgudsdyrkere. *Synder* er de tingene vi gjør eller unnlater å gjøre; *synden* er den tilstand vi lever i adskilt fra Kristus. I århundrer har lutheranere bekjent hver søndag: «Se i nåde til meg syndige menneske, som (...) kjenner den onde lyst i mitt hjerte»⁵ – det vil si at vi er avgudsdyrkere som lever i syndens tilstand.

Dette er grunnen til at det betingelsesløse løftet i evangeliet

er så enormt viktig. Det er galt nok at vi har *synder* – det som virkelig er grusomt er at vi er under syndens makt. Om Gud hadde knyttet betingelser til evangeliet, ville det ikke være noen utvei for oss.

Men det gjør han ikke. I Kristus sier han til hver av oss: «Jeg er Herren *din* Gud...» – fritt, uten at det er noe vi skal gjøre. Og med dette ordet lover han å fri oss ut fra synden – å gjøre nye mennesker av oss og reise oss opp fra de døde.

Befalingen som befaler

Men har vi ikke hoppet over noe nå? Se på det første budet en gang til. I første setning er Gud den som handler – «Jeg er Herren din Gud...», sier han. Men legger han ikke byrden på oss i andre setning: «*Du* skal ikke ha andre guder foruten meg»? Og hva med de andre budene? De sier alle «du skal» eller «du skal ikke». Betyr ikke det at det er meningen at vi skal gjøre noe med måten vi lever på? Om Gud kommer til å gjøre alt dette for oss, hvorfor sier han oss at vi skal gjøre eller ikke gjøre alle disse tingene?

Slik som bekjennelsesskriftene forstår det, gjør Gud med budene noe lignende som det du gjør med bydende ord. Om du så et barn som løp ut i gaten fremfor en bil, hvorfor ville du rope «se opp»? Det ville ikke være fordi du ønsket å gi barnet en anledning til å vise at han eller hun var glad i deg. Nei, du ville rope «se opp» fordi du ønsket å beskytte barnet.

Om du har barn hjemme, gir du dem på samme måte noen påbud. «Re opp sengen.» «Rydd på rommet.» «Vær hjemme til 16:15.» Men om barna dine sier: «Vi skal gjøre disse tingene hvis du vil være glad i oss» ville du trolig bli svært såret. «Forstår